

Pertunmaan kunnan strategia 2019–2023

Yhteenveto 15.2.2022

Kunnan visio 2023: Koko perheen yhteisöllinen ja yritysystävällinen PISTE!

Strategiset päämäärät:

Kehityksen polku: LAPSET JA NUORET

Maksuton varhaiskasvatus tai kotihoidon kuntalisä päiväkotikäisille lapsille: *Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus. Lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointi on nostettu kärkiasiaksi ja lisää kunnan houkuttelevuutta asuinkuntana.*

Tavoite on toteutunut hyvin ja kunta on saanut erityisesti strategian alkuvaiheessa hyvää palautetta päiväkotikäisten lasten erilaisista tukimuodoista. Varhaiskasvatuksen maksuttomuus ja kotihoidon kuntalisä on toteutettu Vigmanin testamenttivaroista.

Houkuttelevuus asuinkuntana on vuosittain toteutunut ja kuntaan muuttaneiden määrä on suurempi kuin kunnista muuttaneiden määrä. Osaltaan kuntaan muuttaneiden määrän kasvuun on vaikuttanut koronapandemia. Valtakunnallisesti ihmiset ovat lähteneet etsimään uusia ratkaisuja elämänlaadun parantamiseen ja asumisympäristön merkitykseen erityisesti pienemmistä kunnista ja maaseudulta. Rauhallinen ympäristö ja luontoarvot ovat nousseet uudenlaiseen merkitykseen erityisesti lapsiperheiden elämässä.

Suomen paras koulu: *Kunta takaa viihtyisän työskentely- ja oppimisympäristön opettajille ja oppilaille ja antaa näin hyvät eväät tulevaisuuteen. Pertunmaan yhtenäiskoulusta Suomen paras koulu, jossa kouluarki on turvallista ja toimivaa sekä kasvatustyö perheiden kanssa sujuvaa. Toimivat koulukyyditykset, nuorten ja nuorten perheiden tukeminen elämän eri osa-alueilla ja vapaa-ajan toiminnan kehittäminen.*

Pertunmaan yhtenäiskoulu on työskentely- ja oppimisympäristönä erittäin hyvä. Pieniveden äärellä, kauniissa maisemissa sekä valoisa ja toimivat sisätilat luovat koulun toiminnan perustan. Pienessä kunnassa ja toimivassa koulussa on turvallista.

Nuoret saavat hyvät eväät tulevaisuuteen ja strategiakauden aikana jokainen 9-luokkalainen on siirtynyt toiselle asteelle joko lukioon tai ammatilliseen oppilaitokseen. Kunnan näkökulmasta jokaisen nuoren siirtyminen pois kotikunnastaan vaikuttaa siihen, että he eivät välttämättä palaa. Opintojen ja työn sekä nuorelle monipuolisempi harrastus- ja kulttuuriympäristö antaa mahdollisuuden toteuttaa itseään paremmin opiskelupaikkakunnalla kuin kotikunnassa. Osalle nuorista Pertunmaan kunta ja mahdollisuudet harrastaa ja viettää mielekästä vapaa-aikaa on tärkeää. Side perheeseen ja sukulaisiin on monelle nuorelle tärkeä yhteys kotiin.

Koulussa ja kunnassa on panostettu vapaa-ajan toiminnan kehittämiseen. Harrastus- ja liikuntamahdollisuudet kunnassa ovat kohtuullisissa kunnossa. Monelle nuorelle on tärkeää oma tila sekä ystävä- ja kaveripiiri. Nuorisotila PNT on tarjonnut mahdollisuuden vertaisten tapaamiseen ja erilaiseen toimintaan. Koulussa on panostettu erilaisiin kerhoihin ulkopuolisella rahoituksella. Paikalliset toimijat kuten seurakunta ja 4H ovat aktiivisesti olleet mukana koulun arjessa ja mahdollistaneet lapsille ja nuorille erilaisia aikuiskontakteja ja kasvatuskumppanuutta. Kuntaan on perustettu nuorisoneuvosto, mutta sen toiminnan yhteys vaikuttamiseen on jäänyt ohueksi.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden tukeminen on ollut tärkeällä sijalla. Haasteita on muodostunut siitä, että sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Essote, on toiminut omana saarekkeenaan, eikä monitoimijainen ja – ammatillinen yhteys ole aina toiminut. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden elämä on kokonaisuus, joten yhteistyön saumattomuus olisi ollut merkittävää. Vuoden 2021 aikana yhteistyö on parantunut ja kaikki toimijat kunnassa ja Essotessa ymmärtävät yhteisen tekemisen merkityksen lasten, nuorten ja lapsiperheiden näkökulmasta.

Yhteistyö eri toimijoiden kesken on myös mahdollistanut kasvatustyön vahvistamista perheiden kanssa. NykYTEknologia mahdollistaa matalan kynnyksen viestinnän ja tiedottamisen. Tavoitteena on kuitenkin entistä enemmän keskustelun tarvetta vanhempien ja perheiden kanssa.

Koulukyytien järjestelyt ovat palapeliä ja toimineet hyvin.

Arvio siitä, että onko Pertunmaalla Suomen paras koulu, ei ole mittareita. Myöskään strategian rakentamisvaiheessa tavoitteesta ei käytä keskustelua opettajien, oppilaiden ja vanhempien kanssa. Tavoite tuli enemmänkin annettuna. Sitoutuminen tavoitteeseen ei ole mahdollista ellei mukana ole heitä, joita asia koskettaa ja joiden tehtävänä on rakentaa Suomen parasta koulua.

Kehityksen polku: Hyvinvointi ja osallisuus: Terveysten edistäminen ja mielenlaadun parantaminen, Työttömien aktivointi. Yhdistystoiminnan tukeminen.

Kunnassa on vakinainen liikunta- ja hyvinvointiohjaajan toimi. Sen merkitys on erittäin suuri. Kunta on luonut edellytykset terveiden elintapojen ja liikunnan lisäämisen mahdollistavalla toiminnalla asukkaita omaehtoiseen ja – tahtoiseen omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen. Ryhmäliikunnan lisäksi asukkaiden on mahdollisuus saada henkilökohtaista liikunta- ja ravitsemusohjausta.

Kunnan alueella, erityisesti kirkonkylässä, on erinomaiset liikuntamahdollisuudet. Kisarannassa toimivat liikuntaryhmät, salit, kuntosalit. Ulkoliikuntaa on mahdollisuus harrastaa Kisarannassa, ulkoilureiteillä ja talviliikunnassa. Kuortin liikuntamahdollisuudet eivät ole yhtä hyvät, mutta talviliikunta, erityisesti hiihtoladut, joista huolehtii ja kunnostaa paikallinen toimija. Lisäksi Kuortin kyläyhdistyksen frisbeegolf-rata on erittäin tärkeä alueen liikkumismahdollisuuksissa.

Yli 65-vuotiaille on maksuton kuntosalit ja uintimahdollisuus Heinolassa. Samoin lapsiperheillä on mahdollisuus maksuttomaan uintiretkeen. Lapsille ja nuorille on järjestetty erilaisia liikuntaretkiä mm. Purnuun. Kunnan liikunta- ja harrastustilat ovat maksuttomia yhdistyksille ja itä-Hämeen kansalaisopistolle. Mielenlaadun parantaminen ja harrastusmahdollisuuksien lisäämistä on lisätty kulttuurin ostopalveluilla Satumatkat produktionilta. Monipuoliseen kulttuuritarjontaan on liittynyt Vanha-Rantalan talomuseon toiminnan kehittäminen. Mikkelin seudun kirjastoverkoston osana, Pertunmaan kirjasto, on ollut tärkeä paikka henkiselle hyvinvoinnille niin vakituisille kuin kausiasukkaille.

Varhaisen puuttumisen menetelmät, työttömien työllisyyden edistäminen ja työllisyysavustusten hyödyntäminen ovat toteutuneet vaihtelevasti strategiakaudella. Kyse on usein toimimattomasta yhteistyöstä eri toimijoiden kesken. Vuoden 2021 aikana toimintatapoja on kehitetty enemmän yhteiseen suuntaan kunnan, Essoten ja Pienten kuntien elinvoimaa-verkoston (Hartola, Joutsa, Pertunmaa ja Sysmä) kanssa. Työttömien työllistymiseen ja aktivointiin sekä yleiseen elämänhallintaan on saatu ESR-rahoitusta Jokitupa-projektiin ja kunta liittyi Mikkelin seudun työllisyyden kuntakokeiluun.

Kunnassa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto; lasten, lapsiperheiden ja nuorten Lape-ryhmä ja hyvinvointityöryhmä, joiden avulla pyritään edistämään kunnan tehtävää terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Yhdistystoiminnan tukemisessa on ollut tavoitteena virkeä yhdistystoiminta, joka tuo lisää sosiaalisuutta ja sisältöä elämiseen. Yhteiset projektit lisäävät yhteenkuulumisen tunnetta. Tavoitteena on ollut kunnan ja yhdistysten vuorovaikutuksen lisääminen.

Pertunmaa on kansalaisyhteiskunta pienoiskoossa ja ilman yhdistysten aktiivista toimintaa monet asiat olisivat jääneet toteutumatta. Kunnassa toimii n. 20 erilaista yhdistystä. Vuorovaikutusta kunnan ja yhdistysten välillä on lisätty erilaisin toimenpitein. Erityisesti kunnan kanssa on toteutettu yhteistyössä yli kunnan rajojen mainetta vahvistanut Pertuntori, jonka konsepti on erittäin toimiva ja muodostaa mielekkään win-win-tilanteen kaikille osapuolille. Sama koskee Jokitupa-projektia. Valitettavasti koronapandemia on estänyt toteuttamasta kaikkia uusia ideoita.

Yhdistykset ovat toimineet omaehtoisesti. Kunta on mahdollistanut yhdistysten toiminnan maksuttomilla tiloilla ja pienillä avustuksilla. Pertunmaan Eläkeliitto ry:n digikinkerit ja vapaaehtoinen, erityisesti ikäihmisten tukeminen, on ollut merkittävää ja maine on kiirinyt erityisesti Etelä-Savon alueella. SPR:n hävikkiruokajakelu kahdesti viikossa on erittäin tärkeä yhteiskunnallinen ja kestävä kehityksen teko. Martat, MLL ja Pepo ovat järjestäneet erilaista harrastus- ja ryhmätoimintaa eri-ikäisille. Kunnan alueen kuusi metsästysseuraa pitävät kunniakkaasti yllä metsästysperinteitä.

Monet muut pienemmät yhdistykset toimivat omien resurssien puitteissa. Kuortin ja Lihavanpään kyläyhdistykset toimivat omilla alueillaan. Pertun kyläyhdistys on herätetty toimintaan ja heidän toimestaan on järjestetty mm. siivoustalkoot ja Pankapolun rakentaminen ulkoilua varten.

Yhteistyössä kunnan, Pertunmaan valtuuskunnan, Pertun osakaskunnan ja Pertun kyläyhdistyksen yhteistyöllä on laitettu liikkeelle Virtaa kirkonkylän vesistöihin, jossa ELY:n avustuksella on kartoitettu Pieniveden, Pankalammen ja Pankajoen kunnostamista, virkistyskäytön lisäämistä ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamista.

Työ ja yrittäminen: *Teollisuuden laajentaminen. Yrittäjien tukeminen. Matkailupalvelut. Vapaa-ajan asukkaat kuntalaisiksi.*

Kuortissa on valmiita tontteja teollisuuden tarpeisiin keskellä hyvää yrityskeskittymää ja yhteistyömahdollisuuksia. Sijainti 5-tien varrella on loistava. Aktiivinen alueen markkinointi ja yrityskontaktien luominen.

Tonttien markkinointi strategiakaudella ei ole onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla. Osin siihen vaikutti koronapandemia ja elinkeinoasiamiehen siirtyminen toisiin tehtäviin. Hyvä on muistaa, että suurimmat työnantajat mm. Pelaser on laajentanut toimintaansa ja Plastep on selvinnyt vaikeuksista.

Kuortin alueella on tapahtunut myös myönteisiä muutoksia yrityksissä. Nuoren yrittäjän voimin perustettu Automaalaamo Uotinen Pelaserin yhteyteen, Kuortin lasin yrittäjävaihdos, Etelä-Savon energian e-kaasuasema ja Kuoman myymälä Ristin tilalle ovat hyviä uutisia. Kirkonkylän K-Market Karpalo sai uuden ja energisen kauppiaapariskunnan muuttamaan Pertunmaalle.

Suurin suru on kirkonkylän Pertun pirtin lopettaminen monista syistä. Iloa on tuottanut Kaneliässä uudet yrittäjät torikahvilassa.

Yrittäjien tukeminen pandemian aikana on ollut haastavaa. Kunta huolehti yksinyrittäjien (21) koronatuesta. Yleisesti kunta on lisännyt avointa tiedottamista yrittäjille ja yrittäjien uutiskirje alkoi vuonna 2021 (kuusi kertaa), yrittäjille on tarjottu tukea työntekijöiden palkkaamiseen, järjestetty hankinta-ilta sekä yhteinen tapaaminen Pertunmaan yrittäjät ry:n ja kunnanhallituksen kesken. Strategiakauden loppuvaiheessa on laitettu liikkeelle Etelä-Savon maakuntaliiton kehittämisrahalla Kuortti – portti Pertunmaalle ja Etelä-Savoon – hanke.

Tavoite digivalmiuksien parantamisesta ei ole johtanut tuloksiin. Syytä on kaikissa toimijoissa. Yritysten ja kunnan yhteistyö on perustunut pääosin henkilökohtaisiin kontakteihin. Kunnassa käyttämä tarjouspyyntöjen Hilma-järjestelmä ei ole ollut laajasti paikallisten yritysten käytössä. Tarjouspyynnöt eivät ole välttämättä tavoittaneet paikallisia yrityksiä. Tiedottamista on parannettu suoraan yrityksille suunnatulla uutiskirjeellä.

Matkailuun käytettävä aika ja raha ovat kasvava trendi. Lähimatkailu on nousussa ja maamme on herättänyt lisää kiinnostusta kansainvälisesti. Sijaintimme on otollinen ja kunnassa on hyvät ympärivuotiset majoitusmahdollisuudet. Palveluita löytyy myös lähikunnista. Yrittäjien yhteistyön lisääminen. Luontoreittien ja muiden kohteiden sekä nähtävyyksien esille tuominen. Luontopalveluiden luominen.

Strategiakaudella koronapandemia muutti kaiken. Kevät 2020 oli osalle matkailuyrittäjistä erityisen vaikeaa. Rajat laitettiin kiinni ja muista maista tulevat matkailijat eivät päässeet Suomeen. Syksystä 2020 tilanne parani kun kotimaan matkailijat löysivät lähimatkailun, jonka avulla matkailuyrittäjät ovat selvinneet vaikeasta ajasta.

Luontoreittejä ja luontopalveluita on tuotu vahvasti esille erilaisessa kunta- ja sometiedottamisessa.

Vapaa-ajan asukkaissa on suuri potentiaali. He lisäävät paikallisten palvelujen käyttöastetta, joka myös turvaa palvelujen säilymistä. Kunta suhtautuu erittäin myönteisesti vapaa-ajan asukkaiden muuttoon vakituisiksi asukkaiksi. Kunta käynnisti syksyllä 2018 hankkeen: Vapaa-ajan asunnosta vakituiseksi asunnoksi, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja auttaa vapaa-ajan asukkaita luomaan ympärivuotiset puitteet Pertunmaalla asumiselle.

Kartoitus toteutettiin, mutta tulos vapaa-ajan asunnoista vakituisiksi asunnoiksi jäi melko vähäiseksi. Hanketta on jatkettu Mökistä kodiksi, jossa kunta auttaa, tukee ja neuvoo vapaa-ajan asukkaita. Nykyisin kausiasukkaiksi kutsuttuja on lähestytty omalla postilla ja luotu edellytykset etätyöskentelylle kunnantalolla ja Kuortin kylätalolla.

Markkinointi. *Tunnettavuuden lisääminen. Korostetaan arjen sujuvuutta, sijaintiamme, puhdasta luontoa ja turvallisuutta. Vetovoimaisuuden lisääminen. Markkinointiohjelman luominen ja sen jatkuva päivittäminen. 5-tien parempi hyödyntäminen markkinoinnissa. Yrityskontaktointia. Pyritään tuomaan Pertunmaa näkyvästi esille valtakunnan medioissa.*

Markkinointia on toteutettu muun toiminnan ohessa, yhteydenpidossa vakituisiin ja kausiasukkaisiin, yrityksiin ja yhdistyksiin, käyttämällä kunnan verkkosivua, somekanavia ja postilaatikkokajelua. Keskeisinä some-kanavina ovat facebookin Pertunmaan kunta (719 seuraajaa) ja Pertunmaa ryhmä (2,5 t jäsentä). Kunnanjohtaja sai poikkeuksellisesta kunnan avoimesta viestinnästä Itä-Hämeen vuoden Antti-

tunnustuksen. Kaskivalkeat on ilmestynyt joka toinen vuosi 2020 ja 2022. Digi-Kaskivalkeat alkoi ilmestyä vuonna 2019. Tilaajia on 573. Digi-Kaskivalkeat ilmestyy neljä kertaa vuodessa, paitsi varsinaisen Kaskivalkeat julkaisuvuonna kolme kertaa. Kesällä 2021 ilmestyi lisäksi kesä-extra. Toimituskunta koostuu kunnan ja yhdistysten toimijoista.

Markkinointiryhmässä on suunniteltu ja viritetty Pertun päiviä, Kuortin hanketta, Jokitupa-projektia, torikahvilan vuokraamista, yhteistyötä Mäntyharjun kanssa, kiinteistövälittäjien ehdotuksia tonttien ja asuntojen myynneistä sekä erilaisia markkinointitarjouksia.

Kunnan uusia asukkaita ja paluumuuttajia on toivottu tervetulleeksi vuosittain lähetetyllä kirjeellä, ajankohtaisilla asioilla ja lahjakortilla. Erityisesti näkyvää markkinointia toteutettiin lähes olemattomalla resurssilla Veljespirtin yhteisöllisellä ja ekologisella asumiskokeilulla kesällä 2021. Mukana olivat Citymaalaiset, Suomen kestävän elämäntavan yhdistys SKEY, asumiskokeilijat, vapaaehtoiset ja yhdistykset, päätöksentekijät sekä paikalliset yritykset minikodit Lapelland ja Lumuskodit.

Suunniteltu kunnan visuaalisen ilmeen uudistaminen on kaatunut resurssien puutteeseen.

Aktiivisena työkaluna omistajaohjaus. Ohjataan kunnan omistamien ja osaomisteisien yritysten sekä yhtiöiden toimintaa niin, että niiden toiminta tukee kuntastrategian tavoitteita. Erityispaino on kunnan rivitalojen ja asunto-osakeyhtiöiden kunnossa niin teknisesti kuin taloudellisesti.

Vuorovaikutus erityisesti tytäryhtiö Koy Pertunmetsän ja kunnan välillä vahvistui vuonna 2021. Yhteistyössä haettiin Pertunmetsälle uusi isännöitsijä ja aloitettiin kunnan vuokra-asuntokiinteistöjen yhtiöittäminen Pertunmetsään.

Strategian tavoite on luoda edellytykset asukasluvun nousuun, joka antaa hyvät mahdollisuudet pysyä itsenäisenä hyvin palvelujen kuntana.

Strategian keskeinen tavoite saada asukasluku nousuun ei ole toteutunut. Kyseessä on valtakunnallinen ongelma ja maaseudun, pienten ja keskisuurten kuntien ja kaupunkien haaste. Tulevaisuudessa ei näy myöskään mahdollisuutta asukasluvun kasvuun, vaikka vuonna 2021 kuntaan muutti enemmän asukkaita kuin kunnasta poismuutti. Syntyvyyden ja kuolleisuuden suhde vaikuttaa kielteisesti kokonaisasukaslukuun.

Strategiakauden alkuvaiheessa maaliskuussa 2020 alkoi koronapandemia. Kunnan ylin viranhaltijajohto ja keskeiset hallinnon ja talouden työntekijät vaihtuivat eri syistä vuoden aikana. Vuonna 2021 kunta joutui ja pääsi arviointimenettelyyn. Kunnan talous on vakavassa tilanteessa ja resurssit ovat olleet erittäin vähäiset myös kuntastrategian toteuttamiseen. Edelleen kunta haluaa pysyä itsenäisenä.

Kuntastrategian visio Koko perheen Pertunmaa – yhteisöllinen ja yritysystävällinen PISTE on edelleen ajankohtainen. Ehkä piste on turhan vaatimaton. Kuntaan on muuttanut lapsiperheitä ja kunnassa on hyvä koulu ja varhaiskasvatus. Yhteisöllisyys, vapaaehtoisuus ja asukasaktiivisuus toimivat erinomaisesti. Yhteistyötä yritysten kanssa on vahvistettu. Haasteeksi on muodostunut uusien työpaikkojen saaminen sekä samaan aikaan olemassa olevien yritysten työvoimapula.